

กระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาตำบลวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

Youth Participation Processes in the Activities of Subdistrict Administrative Organizations: A Case Study of Wang Phaya Subdistrict Administrative Organization, Raman District, Yala Province.

พัฒนา อาบวระ¹, ชลชาปิลา ปือแน², ฟาหานั้น หารง³, วันฮารงค์ บินอิสริส⁴

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์/สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชน, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา,
406622046@yru.ac.th

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์/สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชน, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา,
406622063@yru.ac.th

³คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์/สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชน, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา,
406622065@yru.ac.th

⁴อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์/สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชน, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา,
wanharong.b@yru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา และ (2) เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวมทั้งสิ้น 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา พบว่า การมีส่วนร่วมของเยาวชนสามารถอธิบายได้ผ่าน 4 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล โดยเยาวชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลางถึงน้อยในบางขั้นตอน โดยเฉพาะด้านการตัดสินใจและการประเมินผล ซึ่งยังเปิดโอกาสให้เยาวชนเข้ามามีบทบาทค่อนข้างจำกัด ขณะที่ด้านการดำเนินงานพบว่าเยาวชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมตามที่หน่วยงานจัดขึ้น แต่ยังคงขาดความต่อเนื่องและการริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเอง ส่วนด้านการรับผลประโยชน์ เยาวชนได้รับประโยชน์ในด้านทักษะ ประสบการณ์ และความสัมพันธ์ทางสังคม แต่อย่างไรก็ตาม การกระจายโอกาสยังไม่ทั่วถึงในทุกกลุ่ม 2) แนวทางการ

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลวังพะญา อำเภอรามัน จังหวัด ยะลา พบว่าควรมีการพัฒนาในหลายด้าน ได้แก่ การเปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจมากขึ้น การออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจของเยาวชนและมีความต่อเนื่อง การสร้างแรงจูงใจ รวมถึงการเปิดพื้นที่ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ การสนับสนุนจากผู้นำชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น รวมถึงการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

คำหลัก: เยาวชน, กระบวนการมีส่วนร่วม

Abstract

The objectives of this research are: (1) to examine youth participation processes in the activities of the Wang Phaya Subdistrict Administrative Organization, Raman District, Yala Province; and (2) to propose guidelines for promoting youth participation suitable for the local context. This study employs a qualitative research approach, utilizing in-depth interviews, focus group discussions, non-participant observation, and documentary research. Data were collected from a total of 9 key informants. The gathered data were analyzed using content analysis.

The findings revealed that: (1) the process of youth participation in activities of the Wang Phaya Subdistrict Administrative Organization can be explained through four key stages: participation in decision-making, implementation, benefit-sharing, and evaluation. Youth participation was found to be at a moderate to low level in some stages, particularly in decision-making and evaluation, where opportunities for youth involvement remained limited. In contrast, participation in implementation was at the highest level, mainly in the form of attending activities organized by the agency; however, continuity and youth-initiated activities were still lacking. Regarding benefit-sharing, youth gained advantages in terms of skills, experiences, and social relationships, although opportunities were not equally distributed across all groups (2) in terms of guidelines to promote youth participation, the study suggests improvements in several aspects, including increasing opportunities for youth to express opinions and participate in decision-making, designing activities that align with youth interests and ensure continuity, creating motivation, and

providing systematic opportunities for youth to engage in monitoring and evaluation. Furthermore, support from community leaders and local organizations, as well as effective communication, are essential factors in encouraging greater youth participation, which will ultimately contribute to sustainable community development.

Keywords: Youth, Participatory process

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคที่สังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การบริหารจัดการภาครัฐและการปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องปรับตัวจากรูปแบบการบริหารแบบรวมศูนย์ไปสู่การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในกระบวนการพัฒนาอย่างแท้จริง เพื่อให้การดำเนินงานสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Osborne, 2006) แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาล ซึ่งเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล อันจะนำไปสู่ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความยั่งยืนในการพัฒนาท้องถิ่น (Denhardt และ Denhardt, 2015; โกวิทย์ พวงงาม, 2558; สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2559)

เยาวชนถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชุมชนและสังคม เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีพลัง ความคิดสร้างสรรค์ และมีศักยภาพในการเรียนรู้และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง การส่งเสริมให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (วรฤทธิ์ บุรินทร์กุล, 2562) อย่างไรก็ตาม ในบริบทสังคมปัจจุบัน เยาวชนยังคงเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการในการเข้ามามีส่วนร่วม โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น เช่น การขาดโอกาสในการแสดงความคิดเห็น การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ไม่ทั่วถึง และบทบาทในการตัดสินใจที่ยังมีจำกัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าปัจจัยด้านโอกาสและการสนับสนุนมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (กนกเพ็งจินดา และคณะ, 2568)

องค์การบริหารส่วนตำบลวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา เป็นหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยได้มีการดำเนินกิจกรรมและโครงการพัฒนาในหลากหลายมิติ ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม สุขภาพ และเศรษฐกิจ ซึ่งล้วนเกี่ยวข้องกับบทบาทของเยาวชนในฐานะกำลังสำคัญของชุมชน อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่าการมีส่วนร่วมของเยาวชนยังคงมีข้อจำกัดในหลายด้าน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการประเมินผลกิจกรรม รวมถึงความไม่ต่อเนื่องของการเข้าร่วมกิจกรรม และการกระจายโอกาสที่ยังไม่ทั่วถึงในกลุ่มเยาวชน

บริบทของพื้นที่ตำบลวังพญาซึ่งมีลักษณะเป็นสังคมชนบทที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และมีบทบาทของผู้นำชุมชนและผู้นำศาสนาอย่างชัดเจน ยังส่งผลต่อรูปแบบและระดับการมีส่วนร่วมของเยาวชน โดยเยาวชนมีบทบาทในฐานะผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าผู้ร่วมกำหนดทิศทางของกิจกรรม ทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมยังไม่ครอบคลุมครบทุกขั้นตอนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของ Cohen และ Uphoff (1980) ที่มองว่าการมีส่วนร่วมควรเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนา

การศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการดำเนินกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลวังพญา จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจลักษณะ ระดับ ปัญหา และอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของเยาวชนในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่การเสนอแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ทั้งในด้านการเปิดโอกาส การพัฒนารูปแบบกิจกรรม และการสร้างกลไกสนับสนุนอย่างเป็นระบบ อันจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพของเยาวชนให้สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น และนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลวังพญา อำเภอราษีไศล จังหวัดยะลา
2. เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลวังพญา อำเภอราษีไศล จังหวัดยะลา

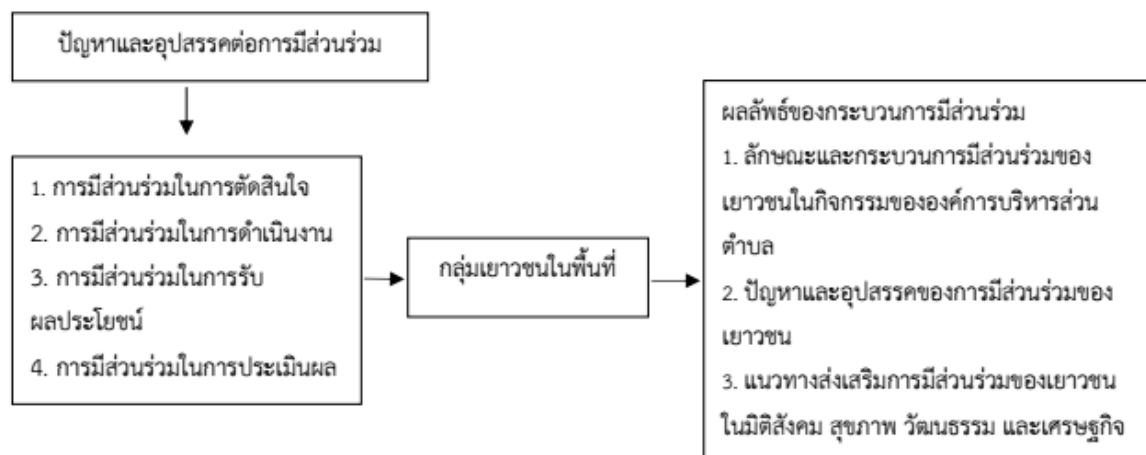
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เข้าใจปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชน โดยเฉพาะข้อจำกัดด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ความไม่ต่อเนื่องของกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล
2. ได้แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ตำบลวังพญา ทั้งในด้านการเปิดโอกาสให้เยาวชนมีบทบาทมากขึ้น การออกแบบกิจกรรมที่ตรงกับความสนใจ และการพัฒนาระบบสนับสนุนที่เหมาะสม
3. สามารถนำแนวทางที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนและพัฒนากิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เยาวชนมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น
4. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างเยาวชน ผู้นำชุมชน และหน่วยงานท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างศักยภาพของเยาวชนและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

กรอบแนวคิด

กระบวนการมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมของ (Cohen และ Uphoff, 1980) สามารถสังเคราะห์กรอบแนวคิดของงานวิจัยได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดวงจรของโครงการหรือกิจกรรมพัฒนา มาใช้สร้างกรอบการวิจัย ดังนี้



วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย การวิจัยเรื่อง “กระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชน และเสนอแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในบริบทพื้นที่จริง พื้นที่ศึกษา คือ องค์การบริหารส่วนตำบลวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทในการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนและเปิดโอกาสให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในหลากหลายมิติ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคัดเลือกโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ (1) เยาวชนในพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล (2) ผู้นำชุมชน และ (3) เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตรง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งประกอบด้วยคำถามปลายเปิด ครอบคลุมประเด็นตามกรอบแนวคิดการมีส่วนร่วม 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล โดยเครื่องมือได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้จริง การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกในพื้นที่ศึกษา โดยผู้วิจัยขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลก่อนการสัมภาษณ์ และใช้การบันทึกเสียงร่วมกับการจดบันทึกภาคสนามอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำข้อมูลมาถอดความแบบคำต่อคำ เพื่อรักษาความถูกต้อง

ของข้อมูล จากนั้น ผู้วิจัยยังใช้การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) เพื่อเสริมความสมบูรณ์ของข้อมูลในบริบทจริง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยเริ่มจากการถอดเทป ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจัดหมวดหมู่ และการตีความข้อมูลเชิงความหมาย โดยเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้งนี้ เพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า ในด้านแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล เพื่อยืนยันความถูกต้องและความสอดคล้องของข้อมูลก่อนสรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา โดยแบ่งการนำเสนอเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ผลการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนตาม 4 ขั้นตอน และแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนใน 4 มิติ ได้แก่ มิติทางสังคม สุขภาพ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการดำเนินกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลวังพญา มีลักษณะเป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ (4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยแต่ละขั้นตอนมีลักษณะการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน ดังนี้

ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้เปิดโอกาสให้เยาวชนเข้ามามีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและโครงการพัฒนาชุมชนมากขึ้น โดยเฉพาะการเชิญตัวแทนเยาวชนเข้าร่วมประชุมหรือเวทีสาธารณะ เพื่อสะท้อนความต้องการของกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ แม้ว่าการตัดสินใจขั้นสุดท้ายจะยังคงอยู่ในอำนาจของผู้บริหารท้องถิ่น แต่การเปิดพื้นที่ดังกล่าวช่วยให้เยาวชนรู้สึกถึงการมีตัวตนและบทบาทในกระบวนการพัฒนา ส่งผลให้เกิดความกล้าแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมร่วมกับชุมชนมากยิ่งขึ้น

ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ดำเนินงาน พบว่า เยาวชนมีบทบาทสำคัญในการเป็นกำลังหลักของการขับเคลื่อนกิจกรรม โดยเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในขั้นตอนการวางแผน การจัดเตรียม และการปฏิบัติงานจริง เช่น การจัดกิจกรรมกีฬา การดำเนินกิจกรรมจิตอาสา และการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ส่งผลให้เยาวชนได้พัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม ความรับผิดชอบ ภาวะผู้นำ และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ตลอดจนเกิดประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่น

ในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า เยาวชนได้รับประโยชน์ทั้งในรูปแบบที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม โดยเฉพาะด้านความรู้ ทักษะ และประสบการณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การได้รับเกียรติบัตร การพัฒนาทักษะด้านอาชีพและดิจิทัล การสร้างเครือข่ายทางสังคมและการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือการสร้างรายได้เสริม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของเยาวชนไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการเข้าร่วมกิจกรรม แต่ยังส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนในระยะยาว

ในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า เยาวชนยังมีบทบาทค่อนข้างจำกัด โดยกระบวนการประเมินผลส่วนใหญ่ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่และผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหลัก เยาวชนมีโอกาสนสะท้อนความคิดเห็นเพียงในลักษณะไม่เป็นทางการ เช่น การพูดคุยหรือการให้ข้อเสนอแนะทั่วไป แต่ยังไม่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินผลเชิงระบบหรือการสรุปบทเรียนอย่างเป็นทางการ ซึ่งสะท้อนถึงช่องว่างของการมีส่วนร่วมในมิติของการติดตามและประเมินผล ที่ยังควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ผลการศึกษาพบว่า แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนควรดำเนินการอย่างเป็นระบบและครอบคลุมหลายมิติ โดยสามารถสรุปเป็นแนวทางสำคัญได้ดังนี้

ประการแรก การเปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นกระบวนการ ควรส่งเสริมให้เยาวชนเข้ามามีบทบาทตั้งแต่การวางแผน การเสนอความคิดเห็น และการร่วมดำเนินกิจกรรม เพื่อสร้างความรู้สึกรับผิดชอบและความภาคภูมิใจในบทบาทของตนเอง

ประการที่สอง การพัฒนาการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมผ่านช่องทางที่เข้าถึงเยาวชนได้ง่าย เช่น โรงเรียน ผู้นำชุมชน และสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้เยาวชนสามารถรับรู้ข้อมูลได้อย่างทั่วถึงและทันเวลา

ประการที่สาม การสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น ได้แก่ งบประมาณ ความรู้ และพื้นที่ในการทำกิจกรรม โดยควรมีการจัดสรรงบประมาณเฉพาะสำหรับกิจกรรมเยาวชน การจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะ และการจัดพื้นที่สร้างสรรค์ เช่น สนามกีฬา หรือพื้นที่สาธารณะ

ประการที่สี่ การสร้างกลไกและเวทีการมีส่วนร่วม เช่น การจัดตั้งสภาเยาวชนระดับตำบล การจัดเวทีเสวนาระหว่างเยาวชนกับผู้นำชุมชน และการประชุมกลุ่มเยาวชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เยาวชนสามารถสะท้อนความคิดเห็นได้อย่างเป็นระบบ

ประการที่ห้า บทบาทของผู้นำชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ ควรทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุน เปิดโอกาส และให้คำแนะนำแก่เยาวชน รวมทั้งประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น โรงเรียน และศาสนสถาน เพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนาเยาวชน

ประการที่หก การออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจของเยาวชน เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพ และกิจกรรมจิตอาสา ซึ่งจะช่วยให้ดึงดูดให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

ประการที่เจ็ด การพัฒนาเครือข่ายเยาวชนอย่างยั่งยืน โดยควรมีการสร้างแกนนำเยาวชนในแต่ละพื้นที่ และสนับสนุนให้เกิดการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก

ข้อมูลเพิ่มเติมที่ได้รับจากกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐและกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการดำเนินกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลวังพญา รวมทั้งแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา พบว่า มีกิจกรรมที่สะท้อนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในชุมชนอย่างหลากหลาย โดยสามารถจำแนกกิจกรรมดังกล่าวออกเป็น 4 มิติสำคัญ ได้แก่ มิติทางสังคม มิติทางสุขภาพ มิติทางวัฒนธรรม และมิติทางเศรษฐกิจ ดังนี้

ในด้านมิติทางสังคม เยาวชนมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือชุมชน เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม โดยมีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผน ระดมทรัพยากร จัดเตรียมสิ่งของ และลงพื้นที่ช่วยเหลือ รวมถึงการช่วยเหลือประชาชนในหมู่บ้าน เช่น ผู้สูงอายุและผู้พิการ ซึ่งสะท้อนถึงจิตสาธารณะ ความรับผิดชอบ และความผูกพันต่อชุมชน

ในด้านมิติทางสุขภาพ เยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกีฬาและกิจกรรมส่งเสริมความสามัคคี เช่น การแข่งขันกีฬา อบต.คัพ และกิจกรรมในช่วงเทศกาลสำคัญ ซึ่งช่วยส่งเสริมสุขภาพร่างกาย วินัย และความสามัคคีที่ดีในชุมชน

ในด้านมิติทางวัฒนธรรม เยาวชนมีบทบาทในการสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การจัดกิจกรรมประตูก๊วย กิจกรรมชุดรายอ กิจกรรมเมาลิด และกิจกรรมอาซูรอ รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทำวาว ซึ่งสะท้อนถึงความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของชุมชน

ในด้านมิติทางเศรษฐกิจ เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมอบรมอาชีพ เช่น การทำอาหารและการประกอบธุรกิจขนาดเล็ก ซึ่งช่วยเสริมสร้างทักษะอาชีพ ความคิดเชิงผู้ประกอบการ และแนวทางในการสร้างรายได้ในอนาคต

จากผลการวิจัยโดยภาพรวม พบว่า การมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลวังพญามีลักษณะไม่สมดุลในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการมีส่วนร่วม โดยเยาวชนมีบทบาทเด่นในขั้นตอนการดำเนินงานและการรับผลประโยชน์ ขณะที่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการประเมินผลยังมีข้อจำกัด ทั้งนี้ ระดับและคุณภาพของการมีส่วนร่วมได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่น ความสอดคล้องของรูปแบบกิจกรรมกับความสนใจของ

เยาวชน และบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่ ผลการวิจัยจึงสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนากลไกและรูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้เยาวชนมีบทบาทครอบคลุมทั้ง 4 ขั้นตอนของกระบวนการมีส่วนร่วม อันจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพ ความรู้สึกเป็นเจ้าของ และนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนในระยะยาว

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมของ องค์การบริหารส่วนตำบลวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของเยาวชนเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกันเป็นลำดับขั้นตามกรอบแนวคิดการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งเกิดขึ้นภายใต้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนชนบทที่ให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้นำท้องถิ่นและผู้นำศาสนาเป็นหลัก ในขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เยาวชนมีโอกาสดำเนินงาน แสดงความคิดเห็นในบางกิจกรรม โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนโดยตรง แต่ยังมีบทบาทจำกัดในการกำหนดทิศทางและการวางแผนหลักของกิจกรรม ขณะที่ในขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เยาวชนมีบทบาทโดดเด่นและมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง โดยเฉพาะกิจกรรมด้านสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงกิจกรรมจิตอาสา ซึ่งสะท้อนถึงศักยภาพและความพร้อมของเยาวชนในการเป็นกำลังสำคัญของชุมชน ในขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า เยาวชนได้รับประโยชน์ทั้งในเชิงรูปธรรมและนามธรรม โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะชีวิต ภาวะผู้นำ ความภาคภูมิใจในตนเอง และความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน การกระจายโอกาสและผลประโยชน์ยังไม่ทั่วถึงเยาวชนทุกกลุ่ม ส่วนขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า เยาวชนมีส่วนร่วมในระดับค่อนข้างน้อย เนื่องจากกระบวนการประเมินผลยังเป็นบทบาทหลักของเจ้าหน้าที่และผู้นำท้องถิ่น ส่งผลให้กระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนยังไม่ครบถ้วนในทุกขั้นตอน

วัตถุประสงค์ที่ 2 แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนควรมุ่งพัฒนากลไกและรูปแบบการมีส่วนร่วมให้ครอบคลุมทั้ง 4 ขั้นตอน โดยเฉพาะการเปิดพื้นที่ให้เยาวชนมีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจและการประเมินผลอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของเยาวชนในมิติสังคม สุขภาพ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ รวมถึงการพัฒนาระบบการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงเยาวชนอย่างทั่วถึง แนวทาง

ดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพ ความรู้สึกเป็นเจ้าของ และการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องของเยาวชน
อันนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนในระยะยาว

อภิปรายผล

จากการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล
วังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ตามวัตถุประสงค์การวิจัย พบว่า

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการดำเนินกิจกรรมของ
องค์การบริหารส่วนตำบลวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของเยาวชน
สามารถจำแนกได้เป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์
และการประเมินผล โดยเยาวชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลางถึงน้อย โดยเฉพาะในขั้นตอนการตัดสินใจ
และการประเมินผล ขณะที่การมีส่วนร่วมในด้านการดำเนินงานมีระดับสูงที่สุดในลักษณะของการเข้าร่วม
กิจกรรมที่หน่วยงานจัดขึ้น ผลดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen และ Uphoff ที่อธิบายว่าการมี
ส่วนร่วมของประชาชนประกอบด้วย 4 ขั้นตอน และในทางปฏิบัติมักพบว่าประชาชนมีบทบาทสูงในขั้นตอน
การดำเนินงานมากกว่าขั้นตอนการตัดสินใจและการประเมินผล ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดด้านโครงสร้าง
อำนาจและการกำหนดนโยบายที่ยังคงอยู่ในมือของหน่วยงานรัฐเป็นหลัก และยังคงสอดคล้องกับผลการ
ศึกษาของ กนก เฟงจินดา ที่ชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในบริบทท้องถิ่นไทยมักอยู่ในระดับ “การมีส่วนร่วม
เชิงปฏิบัติ” มากกว่าการมีส่วนร่วมเชิงนโยบาย โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนซึ่งยังขาดโอกาสในการเข้าถึง
กระบวนการตัดสินใจ อันเป็นผลมาจากวัฒนธรรมองค์กรแบบลำดับชั้นและการขาดกลไกสนับสนุนอย่าง
เป็นระบบ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมของ
องค์การบริหารส่วนตำบลวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ผลการวิจัยพบว่า การเปิดโอกาสให้เยาวชนมี
ส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจมากขึ้น การออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับความ
สนใจของเยาวชน การสร้างแรงจูงใจ และการเปิดพื้นที่ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล
อย่างเป็นระบบ รวมถึงการสนับสนุนจากผู้นำชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้อง
กับแนวคิดของ Denhardt และ Denhardt ซึ่งเน้นว่าการบริหารภาครัฐควรเปิดโอกาสให้ประชาชน
มีบทบาทในฐานะ “พลเมือง” โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการสาธารณะ และ
ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กนก เฟงจินดา ที่เน้นการสร้างกลไกและพื้นที่ให้ประชาชนสามารถ
เข้ามามีส่วนร่วมได้จริงในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะการเสริมสร้างศักยภาพและแรงจูงใจของกลุ่มเป้าหมาย
ซึ่งในกรณีของเยาวชนถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การมีส่วนร่วมเกิดขึ้นอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของ (Cohen และ Uphoff, 1980; กนก
เฟงจินดา และคณะ, 2568) ที่ชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนมีความสำคัญต่อการพัฒนา

ท้องถิ่น โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและการรับผลประโยชน์ ซึ่งสามารถกระตุ้นแรงจูงใจและความไว้วางใจของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การพัฒนาหลักการมีส่วนร่วมของเยาวชนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของการพัฒนาท้องถิ่นในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1

1. ควรส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การมีตัวแทนร่วมกำหนดแนวทางกิจกรรม
2. ควรกระจายโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมให้ทั่วถึงทุกกลุ่มเยาวชน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการได้รับประโยชน์
3. ควรเปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ
4. ควรพัฒนาการประเมินผลแบบมีส่วนร่วม โดยให้เยาวชนร่วมสะท้อนผลและเสนอแนะแนวทางปรับปรุง
5. ควรกำหนดนโยบายและผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน เพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมในทุกชั้นตอน

วัตถุประสงค์ที่ 2

1. ควรออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจของเยาวชน และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผน
2. ควรสร้างแรงจูงใจ เช่น การยกย่องหรือโอกาสพัฒนาตนเอง เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วม
3. ควรพัฒนาช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานท้องถิ่น โรงเรียน และชุมชน
5. ควรกำหนดตัวชี้วัดและติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรขยายพื้นที่ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบบริบทการมีส่วนร่วม
2. ควรใช้การวิจัยแบบผสมผสานเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล
3. ควรศึกษาปัจจัยเชิงลึกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชน
4. ควรศึกษาผลลัพธ์ระยะยาวต่อการพัฒนาชุมชน
5. ควรพัฒนาและทดลองรูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อใช้จริงในพื้นที่อื่น

เอกสารอ้างอิง

- กนก เพ็งจินดา, นนทวัฒน์ เสียงโชคอยู่, และ ปรีณ รัตนพิยร. (2568). ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นตำบลหนองคันทรอง อำเภอเมือง จังหวัดตราด. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 7(3), 519-530.
- โกวิท พวงงาม. (2558). *การบริหารจัดการท้องถิ่นไทยในยุคเปลี่ยนผ่าน*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรฤทธิ์ บุรินทร์กุล. (2562). องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนในวิถีชีวิตใหม่. *วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 94-108.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2559). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารภาครัฐแนวใหม่*. วิทยาลัยการปกครอง.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity. *World Development*, 8(3), 213-235.
- Denhardt, J. V., & Denhardt, R. B. (2015). *The New Public Service: Serving, Not Steering*. Routledge.
- Osborne, S. P. (2006). The new public governance? *Public Management Review*, 8(3), 377-387.